

BOQIYSAN, IFTIXORIMSAN, MUQADDAS ONA TILIMI!

Amirxonzoda Saidaxon

*Toshkent shahar Uchtepa tumani
287-maktabning 9-“a” sinf o‘quvchisi*

Annotasiya: ushbu maqolada aziz bo‘lgan ona tilimizni Vatanga oilaga qiyoslanishi va birqancha ajdodlarimiz, shoir va adiblarimizning tilimizni rivoji uchun qilgan ishlari hamda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning tilga bo‘lgan hurmati haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: ona tili, ingliz tili, tarixiy, adiblar, davlatimiz, rahbar, xalqaro va h.k

Inson uchun Vatani, ota-onasi, oilasi qanchalik muqaddas bo‘lsa, ona tili ham shunchalik azizdir. Hattoki, go‘dak ham dunyoni ona tili orqali anglaydi.

Mustaqillik sharofati bilan respublikamiz dunyoning barcha mamlakatlari bilan siyosiy, iqtisodiy, madaniy aloqa qilish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Vatandoshlarimiz turli mamlakatlarda bo‘lib, o‘rganib-o‘rgatib qaytmoqdalar. Agar siz Toshkentdan poyezdga o‘tirib, Moskva va u orqali Parijga safar qilsangiz, yo‘lingizda qozoq, tatar, boshqird, rus, belorus, fransuz singari tillardagi gaplarni eshitasiz. Bu jarayonda ularning ayrimlari ona tilingizga qaysi bir jihati bilan yaqin, shu bilan birga, nimasi bilandir farqli ekanligi, ayrimlarning esa tamomila boshqa, ona tilingizga o‘xshamasligining guvohi bo‘lasiz.

Shuning uchun doim til, millat, Vatan tushunchalari yonma-yon yuradi. Tilsiz jamiyat rivojlanmaydi, taraqqiy topmaydi. Ona tili – millat ruhi, or-nomusi.

Ma‘lumki, bugungi kunda ingliz tili xalqaro muloqot tillarining asosiylaridan biri hisoblanadi. U hayotimizning har bir jabhasiga kirib borgan va siyosiy hamda iqtisodiy masalalarni hal etishni osonlashtiradi, desak adashmagan bo‘lamiz. Biroq har bir mamlakat o‘z tilini saqlab qolishga harakat qilishi kerak, chunki aynan til uni o‘ziga xos qiladi va boshqa mamlakatlardan ajratib turadi.

Davlatimiz rahbari “O‘zbekiston Respublikasining “Davlat tili haqida”gi qonunining 30 yilligini keng nishonlash to‘g‘risida”gi qarorida “Dunyodagi qadimiy va boy tillardan biri bo‘lgan o‘zbek tili xalqimiz uchun milliy o‘zlik va mustaqil davlatchiligimiz timsoli, bebaho ma‘naviy boylik, mamlakatimizning siyosiy-ijtimoiy, ma‘naviy-ma‘rifiy taraqqiyotida g‘oyat muhim o‘rin egallab kelayotgan buyuk qadriyat”, ekanini alohida ta‘kidlab o‘tgandi. Darhaqiqat, til –millat tafakkurining bebaho mahzani, ulkan boyligi sifatida ijtimoiy hayotimizda muhim ahamiyat kasb etadi.

Dunyo tillarini saqlab qolish, madaniy, intellektual merosning yo‘q bo‘lib ketish xavfining oldini olish maqsadida BMTning Ta‘lim, fan va madaniyat masalalari bo‘yicha tashkiloti (YUNESKO) tomonidan 1999 yil noyabrda “21 fevral – Xalqaro ona tili kuni”, deb e‘lon qilingan. Mazkur sana dunyoda tillarga bo‘lgan e‘tibor va hurmatning ramziy ma‘nosini ifodalab keladi.

Hozirgi kunda yer yuzida 7000 ga yaqin til hind-yevropa, turkiy, xom-som, xitoy-tibet singari bir necha til oilalariga bo‘linadi. Masalan, o‘zbek, turk, turkman, qirg‘iz, qozoq, tatar, uyg‘ur, boshqird, ozarbayjon, qaraim, qoraqalpoqlar, bolqor singari tillar bir oilaga mansub bo‘lib, ular turkiy tillar oilasi nomi bilan yuritiladi. Qarindosh kishilar bir ajdoddan tarqalgani kabi qarindosh tillar ham bir ajdod tilidan kelib chiqqandir. Ko‘rinib turibdiki, o‘zbek tili dunyo tillari tizimida turkiy tillar oilasiga mansub bo‘lib, O‘zbekiston Respublikasining Davlat tili sifatida erkin rivojlanib, o‘sib bormoqda.

Quvonarlisi, yurtimizda davlat tiliga bo‘lgan e‘tibor har qachongidanda kuchaydi. Bugun ona tilimizni ulug‘lash, uning boy xazinasini, tarovati va nafosatini yosh avlodga yetkazish maqsadida yurtimizda atoqli shoir va adiblarimiz nomlaridagi ijod maktablari tashkil etildi. Muhammad Rizo Ogahiy, Is‘hoqxon Ibrat, Abdulla Qodiriy, Hamid Olimjon va Zulfiya, Erkin Vohidov, Abdulla

Oripov, Ibroyim Yusupov, Halima Xudoyberdiyeva, Muhammad Yusuf nomidagi ijod maktablarida saboq olgan yoshlar o'zbek tili va adabiyoti, badiiy ijod sirlarini chuqur o'rganishi sir emas. Buning uchun barcha sharoitlar yaratilmoqda.

Tarixga yuzlanadigan bo'lsak, taassufki, mustabid tuzum davrida millat ruhi, g'ururi bo'lmish o'zbek tilining mavqeini pasaytirishga urinishlar ko'p bo'ldi. Millat oydini, ma'rifatparvar adib Abdulla Qodiriy "O'zbek tili kambag'al til emas, balki o'zbek tilini kambag'al deguvchilarning o'zi kambag'al. Ular o'z nodonliklarini o'zbek tiliga to'nkamasinlar", degan xitobi bilan o'tmishning achchiq sitamlarini namoyon etdi. Sobiq ittifoq davrida ona tiliga bo'lgan bepisandlikka qaramay, xalqimiz o'z milliy tilini saqlab qoldi. 1989 yil 21 oktyabr kuni qabul qilingan "Davlat tili to'g'risida"gi qonunga muvofiq, o'zbek tili davlat tili, deb e'lon qilindi.

Mazkur tarixiy sanadan o'ttiz yil o'tib, ona tilimizni e'zozlash yangi bosqichga ko'tarildi. Prezidentimizning 2019 yil 4 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasining "Davlat tili haqida"gi qonuni qabul qilinganining o'ttiz yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi qarori hamda 21 oktyabrdagi "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni buning yorqin dalilidir. Farmonga binoan 21 oktyabr yurtimizda "O'zbek tili bayrami kuni", deb e'lon qilindi. Bundan tashqari, Vazirlar Mahkamasida Davlat tilini rivojlantirish departamenti tuzilmasining tashkil etilgani o'zbek tilining nufuzini oshirish, davlat tili to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya qilinishi, sohaga oid muammolarni tahlil etib, bu borada yagona davlat siyosati amalga oshirilishini ta'minlash uchun xizmat qilishi shubhasiz.

Bundan tashqari, ona tilimizning tarixiy ildizlarini chuqur o'rganish, uni ilmiy asosda har tomonlama rivojlantirish va qo'llanish doirasini kengaytirish, filolog kadrlar tayyorlash borasidagi ishlarni yangi pog'onaga ko'tarish maqsadida Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tashkil etildi. Bu esa ajdodlardan avlodlarga o'tib kelayotgan bebaho ma'naviy merosni kelajak avlodga yetkazish, uni asrab-avaylash yo'lidagi muhim qadamlardan biri bo'ldi.

Yana bir jihatga to'xtalib o'tsak maqsadga muvofiq bo'ladi. Fan-texnika rivojlanib, ilmiy atamalar ko'paygani sari milliy tilimizning sofligini saqlash, uning lug'at boyligini oshirish, turli sohalarda zamonaviy atamalarning o'zbekcha muqobilini yaratish, ularning bir xil qo'llanishini ta'minlash dolzarb vazifaga aylandi. Shu maqsadda Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan yuqoridagi farmonga muvofiq, yangi so'z va atamalarni rasmiy iste'molga kiritish borasidagi ishlarni tartibga soladigan Atamalar komissiyasini tuzish masalasi kun tartibiga qo'yildi.

Davlatimiz rahbarining 2019 yil 21 oktyabr kuni o'zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining o'ttiz yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqida "Dunyodagi qadimiy va boy tillardan biri bo'lgan o'zbek tili xalqimiz uchun milliy o'zligimiz va mustaqil davlatchilik timsoli, bebaho ma'naviy boyluk, buyuk qadriyatdir. Kimda-kim o'zbek tilining bor latofatini, jozibasini va ta'sir kuchini, cheksiz imkoniyatlarini his qilmoqchi bo'lsa, munis onalarimizning allalarini, ming yillik dostonlarimizni, o'lmas maqomlarimizni eshitsin, baxshi va hofizlarimizning sehrli qo'shiqlariga quloq tutsin", deb o'zbek tilining ahamiyati va jozibasini yanada ulug'ladi.

Joriy yilning 10 aprelda "O'zbek tili bayrami kunini belgilash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining imzolanishi esa mana shu xayrli ishlarning uzviy davomi bo'ldi.

Ayniqsa, Prezidentimizning BMT Bosh Assambleyasining 75-sessiyasida ilk marta o'zbek tilida nutq so'zlashi ona tilimizning nufuzi va mavqeini yanada oshirdi. Xalqaro hamjamiyat tomonidan "Navoiy tili" deb e'tirof etiladigan ona tilimizning jahonda e'tirof etilishi nihoyatda katta va muhim tarixiy voqelik bo'ldi. Bu har bir yurtdoshimiz ko'nglida g'urur-iftixor tuyg'usini yanada oshirdi.

Shu o'rinda ma'rifatparvar bobomiz Alixonto'ra Sog'unining quyidagi fikrlari e'tiborga molik: "Qaysi bir millatning ona tili o'z hojatini o'tayolmay, boshqa yot tillar oldida mag'lubiyatga uchrab tiz bukar ekan, unday millat ko'p uzoqlamay, insoniy tuyg'ularidan ajragan holda hayot daftari ustiga

inqiroz qalami chekilishi shubhasizdir. Unday millatlar yolg'izgina Vatanlaridan emas, balki butun borlig'i bilan tarix yuzidan yo'qolishga majbur bo'ladi".

Zero, Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, "Har birimiz davlat tiliga bo'lgan e'tiborni mustaqillikka bo'lgan e'tibor deb, davlat tiliga ehtirom va sadoqatni ona Vatanga ehtirom va sadoqat deb bilishimiz, shunday qarashni hayotimiz qoidasiga aylantirishimiz lozim".

Chunki yillar o'tib, qaysi yurtning farzandlari o'z ona tillarida o'qishni to'xtatsa, o'sha til yo'qlik qa'riga singib ketadi. Shu sababli ham tilning yot ta'sirlardan saqlash xalq taraqqiyoti va kelajagini belgilaydi. Ona tili xalqni birlashtiradi, tarbiyalaydi, o'qitadi, urf-odat, an'analarini saqlaydi. Shunday ekan, ona tilimizning xalqaro miqyosdagi obro'-e'tiborini yuksaltirishda, uni milliy va umumbashariy tushunchalar asosida taraqqiy etgan tillar safiga qo'shishda har birimiz tilimizga chuqur hurmat bilan yondashimiz kerak. Zero, til bor ekan, millat barhayotdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Узгунова, К. Е. Махмудова, Д. Б., (2023). ВАЖНОСТЬ ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТИ В НЕПРЕРЫВНОМ ОБРАЗОВАНИИ. PEDAGOG, 6(3), 516-519.

2. Mahmudova, D. B. (2023). TURKIYA MAKTABGACHA TA'LIMI TIZIMINING TARIXIY MODEL. SCHOLAR, 1(24), 97-103.

3. Махмудова, Д. Б., & Курбанова, С. М. (2023). РИТМИКА КАК МЕТОД МУЗЫКАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ. Scientific Impulse, 1(8), 456-459.

4. <http://www.econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/1665/1539>

5. <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/2430/2095>